

накопиченні та довгостроковому зберіганні біоматеріалу, а й у проведенні комплексу організаційних і технологічних заходів щодо їх раціонального використання.

ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ СУСПІЛЬСТВ

Бородін С.В.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

Сучасний етап розвитку вітчизняної науки і аграрної науки зокрема, ставить нові завдання з концентрації інтелектуальних надбань суспільства на реалізації новітніх ідей та пошуку шляхів модернізації суспільства в досягненні завдань в період розвитку постіндустріального суспільства та економіки знань, а також в реалізації стратегії розвитку аграрного сектору економіки України (стратегія 2020).

Аналіз наукових досліджень у сфері наукознавства показує, що одним з домінуючих напрямів є міждисциплінарний підхід, підтвердженням цього є сучасні дисципліни з генетики рослин та тварин, математичної історії, формування теорії «наздоганяючого розвитку» та багато інших.

Актуальність останніх двох дисциплін, математичної історії та теорії «наздоганяючого розвитку», полягає в тому, що, по-перше, сучасний етап розвитку вітчизняної аграрної науки потребує зміни парадигми її розвитку (теоретико-методологічної моделі), по-друге, саме на основі міждисциплінарного підходу (математика, історія, теорія «наздоганяючого розвитку», демографія) можливе формування нової моделі розвитку, яка враховуватиме вітчизняні історичні надбання та їх результати на основі математичної обробки даних, а теоретико-практичні підходи «наздоганяючого розвитку» дозволять врахувати позитивні досягнення та особливості сучасного стану науки та досліджень, та унеможливити повернення до принципів та методів роботи і оцінки результативності в минулі роки, які віддавали перевагу домінуванню ідеологічних впливів та нормативно-командних підходів.

Серед вчених з розробки міждисциплінарного підходу та особливостей його використання в математичній історії зокрема, можна назвати лауреатів Нобелівської премії Б. Артура та Р.У. Фогеля, французького вченого Фернана Броделя (засновник кліометрії), важливий внесок зробили російські вчені С.Я. Капіца, С.Я. Курдюмов, П.В. Турчин, Г.Г. Малинецький, А.В. Коротаєв, С.Ю. Малков, А.В. Бочаров, Д.С. Чернавський та інші.

На пострадянському просторі результати активності досліджень російських вчених були використані в наступних галузях: вибір вектора технологічної політики, визначення локомотивних галузей в економіці, а також способів переведення економіки країни на інноваційний шлях, оцінка альтернативних освітніх стратегій і політик з урахуванням коридору можливостей в осяжній історичній перспективі, оцінки взаємного впливу

нестабільностей в природній, техногенній, соціальній сферах, дослідження процесу глобалізації та можливих сценаріїв. Малков А.С. (2005) наводить схему взаємодії аграрних суспільств, а розглядаючи взаємодії, стверджує, що «моделювання взаємодій між елітами, головним чином, зводиться до моделювання процесів боротьби за владу, взаємного знищення та підпорядкування».

Мінливість сучасного інституційного середовища та низька результативність впровадження наукових розробок у вітчизняне агровиробництво потребує розробки та залучення нових принципів у побудові ринково орієнтованої системи досліджень, оцінки результатів наукових пошуків, генерування інновацій. Саме з цих позицій виникає потреба у запровадженні міждисциплінарного синтезу, а в якості основи використати теорію самоорганізації, синергетики (Хакен Г.).

Стан розвитку вітчизняної аграрної сфери в значній мірі характеризується як експортно-орієнтований. Відсутність альтернативних напрямів модернізації можна розглядати як слідування теорії «наздоганяючого розвитку», що характеризується як специфічний прояв універсального закону нерівномірності суспільного розвитку, при тому, що його специфіка полягає в слідуванні якимсь, як би заданим ззовні, параметрам і цілям, на які орієнтується розвиток (за Ельяновим А., 1996)». За твердженням Євстигнєєвої Л.П. (2012)» сенс наздоганяючого розвитку і полягає в тому, щоб поєднати зусилля наздоганяючих і розвинених країн і спробувати вбудувати локальну економіку в процеси інтеграції, розширюючи масштаби останніх». Теоретичні основи теорії «наздоганяючого розвитку» розроблені видатними вченими-економістами, серед яких Абрамовіц М., Джефрі Сакс, Уорнер Е, Мау В., Вишневський А.Г., Райнерт Е.С., Ельянов А. та інші.

Аналіз різних підходів до проблем «наздоганяючого розвитку», показав, що просте наслідування досвіду розвинених країн не приносить бажаного успіху в досягненні ефективності. Одним з недоліків вбачається недостатність уваги з боку дослідників до вивчення та включення в науковий обіг історіографічних даних аграрних суспільств минулих століть в межах сучасної України на основі математичних моделей. Проведені дослідження підтверджують висновки про необхідність застосування методів математичної історії, яка в значній мірі спирається на статистичні, демографічні дані. Більшість дослідників приходить до висновку, що до основних принципових положень теорії слід віднести ринкову самоорганізацію, синергетичну модель економічного розвитку, за словами Нельсона Р. (2005), професора Колумбійського університету, «в двадцять першому столітті для того, щоб наздогнати, країна повинна мобілізувати достатні власні сили у відповідних областях науки і технологій».

Таким чином, запровадження принципів математичної науки до кількісної та якісної оцінки історичних фактів і процесів, ринкової самоорганізації та синергетики стає вимогою часу в розвитку вітчизняної аграрної науки. На доповнення існуючих досліджень, одним із головних

ефектив сформульованого інноваційного підходу може стати перехід до фундаментальної прив'язки історіографічного вивчення та математичної інтерпретації механізмів розвитку аграрних суспільств. Запропонований підхід дозволить наблизитись до створення моделі історичних процесів та стимулювати дослідження в застосуванні математичних та статистичних моделей в дослідженнях історії аграрної сфери України.

КОНТРОЛЬНО-НАСІННЄВА СПРАВА У ПРАЦЯХ ВІДОМИХ ВЧЕНИХ кінця ХІХ ст.

Бурдак А.С.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека (м. Київ)

Контрольно-насіenneва справа виникла наприкінці ХІХ ст. Перші спеціалізовані станції засновано у 1869 р. в Німеччині, у 1871 р. – в Данії, у 1876 р. – в Швеції і Чехословаччині. У той самий час контрольно-насіenneві станції створено в Австрії та Америці. Передумовою практично одночасного виникнення цього напрямку досліджень у різних країнах став розвиток внутрішнього і зовнішнього ринку насіння. Вільна не контрольована конкуренція призвела до масової спекуляції і фальсифікації продукції, що унеможливило торгівлю і створила ситуацію, яка вимагала втручання на державному рівні у ринкові відносини. Як наслідок, у деяких європейських країнах було видано урядові постанови щодо врегулювання даної проблеми, у яких декларувалося створення спеціальних контрольно-насіenneвих організацій (станцій) з метою перевірки ринкового насіння та осіб і фірм, які займалися торгівлею.

Розвиток міжнародної торгівлі насіння і прагнення окремих країн і фірм застерегти себе від фальсифікації призвели до узгодження єдиних методів дослідження якості насіння як на рівні кожної держави, так і міжнародному. Саме тому відомий вітчизняний насіннезнавець К.В. Каменський говорив, що «насіenneвий контроль так пов'язаний із ринком насіння, як тінь, яка виникає від предмету».

Проблема якості насіння неодноразово піднімалася у наукових працях вітчизняних вчених-аграріїв. Зокрема, стосовно перевірки якості посівного насіння зернових культур свої рекомендації у праці «О возделывании пшеницы с описанием пород, разводимых в России» висловлює член багатьох сільськогосподарських товариств, комітетів професор О.М. Бажанов. Він зазначає, що головною умовою при виборі насіння пшениці має бути саме його якість – зерна стиглі, без ознак зараження грибами, очищені від насіння бур'янів. Візуально вони повинні мати однаковий розмір, колір, неглибоку борозну, без поганого запаху масою 45 фунтів у четверику (приблизно 20 кг у 26 л).

Професор Санкт-Петербурзького університету О. Советов у монографії «О разведении кормовых трав на полях» (1869) окремим пунктом розглядає